

Prilog: Leksikon svadbenih termina na području svrljiško-zaplanjskog govornog tipa prizrensko-timočkog dijalekta

U ovom prilogu navodimo svadbene termine koje smo sreli prilikom istraživanja terena. Namera je bila da se leksika predstavi u autentičnom obliku, tako da su sve reči i izrazi navođeni u obliku u kom su pronađeni i višičlani izrazi nisu razdvajani na reči. Reči i izrazi su poredane po abecednom redu na osnovu prvog slova prve reči. Uz svaki termin data je oznaka sela u kojem je zabeležena odrednica ((Krivi Del – KD, Dobroviš – D, Crnatovo – C, Donji Prisan – DP, Prisan – P), objašnjenje i primer iz građe. Običaji čija realizacija zahteva učešće većeg broja ljudi navođeni su bez vršioaca radnje. U navođenju običaja kod kojih je glavni vršilac radnje jedan od mladenaca upotrebljena je leksema *devojka*, odnosno *momak*, jer su sve informatorke pretežno upotrebljavale te nazive bez obzira na to o kom stupnju svadbenog procesa je bila reč.

A

aćija/adžija (KD) – kuvar na svadbi ... *u kujnu i kude kuvar ima, adžija gi vikaju...*

aljine (KD, D) – haljine ili celokupna odeća ...*to je devojački kovčeg i preko njega i u njega se naturaju aljine...*

Andréja (KD) – praznik, 13. decembar ... *tam kude s jeseni su se svadbe najčešće pravile od Gmitrovsdan, do Andreju, tude do Božić...*

armunikáš (KD) – harmonikaš ... *i zberu se oni i po jedñn armunikaš, svirač će ide da svira...*

B

báci/vr'lji devójka jábuku (KD, D, DP) – običaj da devojka prvog dana svadbe, po dolasku sa svatovima u momačku kuću, baca jabuku preko krova ... *prvo baci jabuku, ako jabuka preleti kuću, to je sreća...*

báci/vr'lji devójka síto (KD, C, DP) – običaj da devojka prvog dana svadbe, po dolasku u momačku kuću, nakon sejanja žita, baca sito preko krova *i pre toga sito baca preko krov, pa gde padne, jabuka mora preleti kuću, a sito ne mora zato što je sito veliko...*

báce/vr'lje mladénci čášu (C) – običaj da mladenci prvog dana svadbe, prilikom polaska iz devojki kuće, ne osvrćući se bace čašu punu vode preko svojih glava ... *nego samo bace čašu nad glavu...*

báca/vr'lja devójka žíto (C, DP) – običaj da devojka prvog dana svadbe, po dolasku u momačku kuću, baca žito ... *i tamo stanu pred kuću, i ona baca žito, da se rodi žito...*

bačalb'k (KD, D) – veća bela tkanina, pravougaonog oblika (ponekad i čaršav), čiji se svi uglovi vežu u jedan čvor tako da unutra ima mesta za dar ... *i bude darovnica, dođu oni, a ona njim' u bačalb'k vrže na tija bližnji dar i oni gu takme...*

báje bába (DP) – običaj da u crkvi, pre venčanja, neka starija žena izgovara reči za koje se verovalo da imaju magijsku moć kako bi se oterale zle sile *i baba tamo baje, zbira travke, vrlja venci i plete da i ne prave mađije, da ne prave drangulije*

bajrám (DP) – venac od cveća koji devojka nosi na svadbi oko glave ili ređe oko vrata ...*za na glavu bajram, tako isplete se venec, pa se zakači s ukosnice sa stane ovde i ovde, nad uši...*

bakšiš (DP) – zajednički naziv za sve poklone koje gosti donesu povodom svadbe ... *posle se ja sas nji pozdravljam i oni neki doneo tanjir, neki doneo dve kašike i viljušku, neki doneo tepsiju, toj bakšiš se dava...*

barják (ukićen s̄s̄s̄ dve tkanice i s̄s̄s̄ alene kitke) (D, C) – barjak, zastava ... *i napred barjaktar, nosi barjak, od belo platno, ukićen s̄s̄s̄ alene kitke, svuda po belo platno, a sa strane dve tkanice...*

barjaktár (D, C) – muškarac koji nosi barjak; barjaktar ide ispred svatova kad oni prvog dana svadbe idu po devojku .. *napred barjaktar, nosi barjak...*

bilá devójka (KD) – ukoliko je devojka bila nevina kad se udala, za nju se kaže da je bila devojka ... *ona nema gaće nego košulja i pogledu da l' je bila devojka, da l' neje, kažu bila devojka, neje bila devojka...*

bóča (P) – kecelja, deo mladine odeće ... *svekrva joj da i vutaru, a za preko boču...*

bríči/bríja se mómak/momák/momǎk (KD, D) – običaj da momka prvog dana svadbe grupa muškaraca obrije ... *udu u sobu da obriju momka pa se on obuče...*

C

cipél(k)e (KD, C) – cipele ... *na noge nosi cipele, sandale t̄g neje imalo...*

cr'ga (KD) – prekrivač za krevet; pravougaoni komad debele tkanine, najčešće od vune; mešanjem vune različitih boja prilikom tkanja, dobijaju se šare i u zavisnosti od načina tkanja postoji više vrsta crga: nitena, prezupka i uvodena; na svadbi crge su bile jedan od predmeta koji se davao kao dar ... *a za dar, košulju im dado, i crgu, i čarape, pa peškiriče...*

cr'kva (DP, C, D) – crkva ... *i posle si idemo u crkvu da se venčujemo i pop pituje...*

crkvéne kápe (DP) – metalne krune, najčešće boje zlata, sa krstom na vrhu, koje pop mladencima stavlja na glavu prilikom crkvenog venčanja ... *pa se venčuju, turaju onej crkvene kape...*

Č

čakširi (DP, D) – deo mladoženjine odeće; vrsta pantalona koje su od stopala do kolena uske, a onda se nogavice naglo šire i široke su do pojasa ... *mladoženja obuče čakširi, to su pantalone od vunu se to tkaju i klašnje...*

čérge (KD, C, DP) – v. **crga** ... *neje ovoj ko kupovano, to se prostre, na to se spava, turiš jestak pod glavu tija tkani i nema jorgani nego od vunu čerge...*

čestíta devójka (DP) – nevina devojka ... *ali ako je čestita da nije imala momka, da je poštena oni gu šalju za vodu...*

čestítka (KD) – običaj da nekoliko dana posle prošenja devojke njeni i roditelji momka nezavisno jedni od drugih časte rodbinu i prijatelje ... *na čestiku se može nešto odnese, al nije obavezno...*

čestító (C) – v. **čestítka** ... *komšije tuj dolaze na čestito i kad dojdu do momka i do ujutru se toj radi...*

čista devójka (DP) – nevina devojka ... *pitaju devojku da lž je čista ili neje čista, toj bilo mnogo važno...*

čuvári (C) – svatovi koji stoje a kapiji i čuvaju devojku kad svatovi dođu po nju ... *na kapiju stoju čuvari, bojagi čuvaju devojku da gu on ne ukradne i oni neće pušte momka...*

Ć

ćilím (C) – v. **crga** ... *i ćilim u dar, sva sam sama tkala ja...*

ćipéle (DP) – cipele ... *na noge nekve ćipele crne...*

ćítka (D) – deo svadbenog običaja koji sledi posle navodadžisanja, a prethodi svadbi; momak sa najbližom rodbinom i prijateljima ode devojkinoj kući gde se pripremi ručak i gde se kite i daruju kitkari; ukoliko to momak nije uradio

do tada, daju se pare devojci kao znak da je verena ... *kad su oni to završili i dogovaraju se kad će bude čitka...*

ćup (sbs máz) (D) – posuda od pečene gline, po obliku slična tepsiji; ćup u kome se nalazi mast za običaj u kojem devojka maže vrata ... *a svekrva otide po njega i ovija ovamo svatovi i dođu ovam, svekrva prigotvi ćup sbs maz, turi ga na snau ovdeka na ramo...*

D

dadé se jábuka na mómka/momká (DP) – narodno verovanje da će momak zavoleti devojku ako pojede jabuku koju mu ona pošalje ... *a ima i preko veze da dadu jabuku na momka i on će tbg zavoli. One namene jabuku koja je za njega i tako preko društvo, preko komšije dadu mu da pojede, ma nema ništa od to, on koju si oće...*

dadú se páre na devójku (KD, D) – novac se devojci davao kao znak da je verena; takođe, običaj da gosti devojci daju novac kad se ona rukuje sa njima ... *pozdravlja se ona sa svatovi, počinje od kuma pa okolo i ljube gu i davaju voj paru...*

dár (KD, D, C, DP) – predmeti koji se daju nekom na poklon prilikom zvaničnih delova svadbenog obreda ... *a za dar, košulju im dado, i crgu, i čarape, pa peškirče...*

daróvnica (D) – običaj kada devojka daruje *kitkare* koji dođu da je *takme/takmane* ... *i bude darovnica, dođu oni, a ona njim' u bačalbk vrže na tija bližnji dar i oni gu takme...*

darúje svekrva devójku (DP) – običaj da prvog dana svadbe, po dolasku devojke u momačku kuću, svekrva daruje devojku ... *kad dođe, svekrva ju srita, daruje ju, daje joj čergu, maramu...*

darúje devójka kitkari (KD, D) – običaj da prilikom *kitke* devojka daje dar *kitkarima* ... *devojka gi na kitku daruje: košulju, tkaničku, koji kakvo ima. Toj gi daruje i otidu doma...*

darúje devójka svátovi (KD, DP, C) – običaj da prilikom prvog dana svadbe devojka daruje svatove ... *onda iznase bačalhci pa daruje, na koga kvo ima, za svatovi ko za kitkari...*

déver (KD, D, DP, C) – dever ... *te gu dever izvede iz kuću i ona kad izlazi oni svi sviraju, pevaju, tapšu...*

déverski peškír (D, KD) – beli peškír ili bela tkanina koju dever nosi na svadbi preko ramena ... *i na svadbu dóde svatovi, kum, pobratim, dever sbs zavrzan pešir preko ramena, deverski peškír se vika...*

devójački kóvčeg/kovčég (DP, D) – najčešće drveni kovčeg u kome devojka nosi svoje stvari iz roditeljskog doma ... *kad ručuju i posle is kod devojku krenu, dušo, utovare njojni stvarčići na kola, goveda gi vuču i svekrva po tija kovčeg ide i dojde dom, to je devojački kovčeg i aljine se u njega i preko njega naturaju...*

devójka (KD, DP, C, D) – devojka ... *moja baba bila lepa devojka, imala velike kike, siromašna, a on bogataš...*

díza se košúlja na barják/króv (DP, KD) – običaj da se nakon prve bračne noći na barjak okači košulja koju je devojka nosila i digne na krov ili iznad kapije ... *i košulju, i košulju, pa gu uznu od devojku, pa na barjak i cela svadba vidi...*

dr'ven kr's (DP) – deo nakita, krst koji mlada nosi oko vrata ... *dole drven krs, napravljen, a na krs ima još jedan krstić mali...*

dr'vena sáblja (C) – sablja od drveta koju nosi jedan od **čuvara** ... *i u ruku mu drvena sablja, ko bojaju da preti...*

drží mómak/momák/momk'k múško deté (DP) – običaj da mladoženja izvesno vreme drži u rukama muško dete kako bi mu se rađala muška deca ... *pred kucu mu dadoše dete, na komšiju dete, da ga podrži...*

dudúče (DP, C) – muzički instrument, sličan fruli ... *i posle kad ona iskača iz kuću, oni svi sviraju u duduču, u gajde sviraju...*

dukát (C, DP) – dukat ... *svekrva joj da dukat i na momka si majka da...*

E

Etr'va (D, C, DP) – žena muževljevog brata *i etrvu krsti, al nema posebno ime*

G

gađa mómak/momák/momǎk jábuku (KD, D, C, DP) – običaj da momak na svadbi, po dolasku sa svatovima u devojkinu kuću, gađa jabuku koja je najčešće zakačena za drvo ili za venac kojim je kapija ukrašena ... *samo jabuka se digne gore, pa gu momak gađa. Ako potrevi jabuku, devojka će mu je čista, ako gu ne potrevi jabuku da gu skine, devojka mu neje čista. Digne se na motke, nastave se motke s konopci pa se visoko digne gore. Ako mu neje čista devojka, ne mož potrevi jabuku, znači cela svdba znaje šta je...*

gajdadžije (KD) – ljudi koji sviraju gajde ... *i momak odvel gajdadžije da svire...*

gajdáš (D) – v. **gajdadžije** ... *i skupi se muzika, gajdaši...*

gájde (P, C) – muzički instrument ... *i posle kad ona iskača, oni svi sviraju u duduče, u gajde sviraju...*

gléda svekr'va dár (KD, D) – običaj da buduća svekrva nakon prosidbe ide devojkinu kući da gleda dar koji je spremljen ... *i jutre otide svekrva, skupi komšike da vide njojna majka dar što voj je spremila, dar da pogleda al vu se ne sviđa dar, nije ko što ona oće...*

Gmítrovdan/Gmitróvdan (KD) – praznik, 8. novembra ... *tam od kude s jeseni su se svadbe najčešće pravile od Gmitrovdan, do Andreju, tude do Božić. Ja sam b'š na Andreju došla...*

grábena pogača (KD, D) – naziv za pogaču koja se prvog dana svadbe lomi nad devojkinom glavom ... *to je grabena pogača. Grabam ja, graba ovija i svi grabaju...*

grabljívica (KD) – kad se lomi **grabena pogača**, običaj je da svako uzme što veći deo, pa se često stvori gužva uz opštu viku i smeh, često uz pratnju muzike; taj običaj se zove grabljivica ... *lome pa koji što dovane, toj se zove grabljivica...*

gurmán (DP) – bidermajer, buket koji devojka nosi u ruci tokom svadbe, da bi ga, po završetku venčanja, bacila svatovima ... *ima cveće, znaš ono što su devojke bacale, seti se ko se zvaše – gurman...*

I

íde devójka za vódu (sa svirači) (KD, D) – običaj da devojka trećeg dana svadbe ranim jutrom ide da donese vodu sa izvora; ako je bila nevinatobičaj je da je prati muzika, a ako nije onda ide u tišini ... *mlada tuj noć kad prenoći, ide za vodu, i svirači gu prate, ide sa stomne, a i testija gi vikaju, od zemnjano i s'og u kladanac ide i svirači gu vode...*

iskárajú/ístérajú devójku (KD) – ukoliko devojka nije bila nevinat pre svadbe, svatovi su neprijatni prema njoj, grde je ... *kad devojka prespi s momka, oni voj uznu onuj košuljku pa gu pokazuju i ako je košulja krvava, slimaš li, toj znači devojka nevinat, toj rados, a ako nema krv, namrznju gu i posle gu obavezno iskaraju, isvrlje dubre...*

íspit (C, DP) – razgovor devojke i momka sa popom pre svadbe ... *i će idu kod popa u crkvu na ispit pre venčanje da pita pop, obećani li su i prisiljeni li su...*

ispróse devójku (KD, D, DP, C) – isprošiti devojku ... *i tako, oni gu isprose gu tuj, i onda će u nedelju bude svadba...*

J

jelék (KD) – deo mladine odeće ... *gore nosi jeleče...*

jábuka (KD, DP, D, C) – jabuka ... *kači se jabuka na kapiju, crvana, na rados, pa se zakači...*

jestʽk (DP), **jástuk** (KD) – jastuk, jedan od predmeta koji se najčešće davao kao dar ... *a ona će daruje svekra, kuma, kakvo ima, košulju, jestʽk, onija tkani, seljački od vunu ... i dade im, tkanicu, jastuk...*

K

kapčé bélo/beló (DP) – bela kapa, deo mladine odeće ... *na glavu cvečke, a ozgor belo kapče...*

kapút (KD) – deo mladine ili mladoženjine odeće ... *i kapute preko ramena ogrne...*

kečkét (DP) – deo mladoženjine odeće ... *kečket na glavu, podšišao se...*

kíte jarám (C) – običaj da se, najčešće u poslednji petak pre svadbe, kiti jaram ... *i jaram donesoše, što će posle bude na volovi da si ga ukite...*

kíte kapíju (C) – običaj da se, najčešće u poslednji petak pre svadbe, kiti kapija ... *kad beše u petak, tu kude svadbu, skupiše se devojke, imaše i momci, skupiše se, pa svi, pevaju, igraju, će kite, ukitiše kapiju, sve ukitiše, staviše i crvenu jabuku, sve na kapiju, da se vidi, da će bude svadba, pa onda kucu. Na kuću staviše venci, da se vidi, da gu ukite...*

kíte kondír (KD, D) – običaj da se pre pozivanja svatova kiti cvećem kondir koji se nosi prilikom pozivanja ... *i će zovu za svadbu. Prvo kite kondir, ušije se onaj maramica pa se kitke naturaju s iglu, pa se turi po jedna para i kad se ide, prvo kod kuma, ono i on turi paru, zašije gu, pa turi kitku, a posle se poziva starojko...*

kíte kónja/konjá (DP) – običaj da se prvog dana svadbe kiti konj ... *spremu konja, kite ga, venč mu ture, dete...*

kíte kúću (C, KD, D) – običaj da se, najčešće u poslednji petak pre svadbe, kiti kuća cvećem ... *a kuću staviše venci, da se vidi, da gu ukite...*

kíte nevéstu (KD, D) – pre svadbe, nakon oblačenja devojke u premenu, nekoliko devojaka cvećem kiti mladu ... *i kbd su polomili pogaču s toj cveće zakite mladu na obe strane po jednu kitku i jednu ovde podžbdi, tri kitke, toj cveće praveoše od artiju, a ja nesʽm imala cveće kupeno nego praeno...*

kíte pogáču (C, KD, D) – običaj kićenja pogače prilikom svakog važnog obrada, i to, uglavnom, cvećem i predom ... *će kite pogaču, na nju tri kitke i taj pogača s pređu namotana...*

kíte prijatelj (C, D) – običaj, drugog dana svadbe, da neko iz momačke porodice (najčešće neka mlada devojka) zakači po jedan cvet na odeću mladinih roditelja koji su došli kao **podani/prezovci** ... *dolaze prijatelji sledeći dan i na kapiju gi kite s po jednu cvečku, pa sve mlogo ubavo, i zakite gi...*

kíte volóvi (D, KD) – običaj da se pre svadbe kite volovi ... *momci dovedoše volovi, pa i nji zakitiše među rogov...*

kítka 1. (KD) – v. **ćítka** ako se devojka urekla, oće se udava za njega, zakazuje se kítka i posle neki dan odovde idu oni na kitku kod devojku

kítka 2. (KD, C, DP) – naziv za cvet; obično se cveće na svadbama koristilo za kićenje; međutim, pošto su svadbe bile najčešće zimi, cveće je pravljeno od hartije ... *tako, ako nema kítka za kupene, ʽg po neje imalo nego sʽg, po nematinja, ako je toj mož se i otkida iz gradinu...*

kitkarí (KD, D) – naziv za ljude koji idu na **kitku** ... *na kitku pojdu neparan broj kitkari, svekrva, svekar, dever i bliža rodbina...*

kólo (C, D, KD) – kolo ... *uvatiše se u kolo pa po avliju, ripaše, ripaše...*

kondír (KD, D) – najčešće posuda sa jednom drškom, od pečene gline, sfernog oblika, sa izraženo izduženim cevastim suženjem pri vrhu na kome se nalazi otvor kroz koji je moguće usuti tečnost; na suprotnoj strani u odnosu na dršku nalazi se još jedan otvor na vrhu cevi okrenute ka gornjem delu za isipanje tečnosti iz kondira; zakićeni kondir, pun rakije, nosio se prilikom pozivanja svatova ... *i će zovu za svadbu. Prvo kite kondir...*

košúlj(k)a (KD, D, DP, C) – deo odeće mlade i mladoženje ... *košuljku im dado i crgu...*

kóvčeg/kovčég za dár (C) – v. **devojački kovčeg** ... *kad se završi ručak vode devojki kod momka i teraju njen kovčeg za darovi...*

krčma (C) – v. **čestito, čestitka** ... *devojkini posle pozovu na krčmu, pa se pije, raduju se...*

krímke (KD) – naziv za cipele, duboke, od kože, crne boje, sa krznom ... *na noge nosi cipele, sandale tog neje imalo, nosi i krimke...*

kr'pa (KD) – marama, najčešće bela koju je mlada nosila na glavi ili preko ramena ... *na glavu krpju, belu pa gu zabradi pod gušu...*

kr'sti devójka (DP) – v. **krštelja** ... *i devojka kad dođe, ona ne zove po imena nego krsti...*

krštelja devójka (KD) – običaj da devojka kada se uda, nikog iz muževljeve rodbine ne zove po imenu, već za svakog odredi po neki nadimak: báta (KD, DP), dáda (DP, C), delíja (DP), déverka (KD, D), lála (KD), máma (KD, DP, C), oficír (KD, D), píсар/pisár (D), píсарка/pisárka (KD), séja (KD, DP), séka (KD, D), šimšírka (KD), táta (Dobroviš, DP, C), ubavíčka (DP), učíteljka (D), varošánka (KD, D), vilgán (C), vrbíčka (DP) ... *pa zove... svekra tato, svekrvu mamo, zalvu sejo, zove ju dado, devera nesъm imala, ali ga zovu bato, ili delija i vilgane, a na zalve sejo, seko, dado... /... ne, ne, odma krsti. Za svekrvu mamo, svekra tato, devera bato, zalvu vrbíčke, etrvu dado, ili ubavíčke... /... mlada kad dođe u kuću, svekra zove tato, a svekrvu mamo, ako ima zalve, ona gi krštelja sejo, seko, lalo, píсарke, deverke, a deveri bato, píсарe, Staroska vikaše... a decu malečka grličke, lalo, varošanke... kršteljala sam i učíteljke sam zvala nekoliko, a može i da se ponavlja ime, za devojčitka, na primer šimšírka, a i muška deca píсарe, oficire, bato...*

kr'vava košulja (KD, DP) – košulja koju je nevina devojka nosila tokom prve svadbene noći ... *kad devojka prespije s momka, oni voj uznu onuj košuljku pa gu pokazuju i ako je košulja krvava, slimaš li, toj znači devojka nevina, toj rados...*

kúm (KD, C, DP) – kum ... *i posle ljubi ruke na kuma, starojka...*

kúvar (KD, DP, C, D) – kuvar ... *i pozvaše kuvara, nekog Desimira i još neki, oni prvo ne tejaše...*

kúsne devójka méd (DP) – običaj da, prvog dana svadbe pre nego što mladenci prvi put uđu u novi dom, devojka pojede malo meda ... *da pređu prag na kuću i da joj med da kusne...*

L

léga devójka sas svekr'vu (KD) – običaj da devojka koja je suviše mlada prve noći legne sa svektvom a ne sa momkom ... *i ako devojka, sine, nema godine, do osamnajes godine, ona lega sъs svekrvu, ne pri momka...*

lómi se pogáča (nad devojkinu glavu) (KD, D) – običaj da se prilikom kićenja mlade lomi pogača, obično nad njenom glavom ... *mesi se pogača pa se nad glavu lomi devojačku, pa kad otidu tamo da gu kite, oni se zberu tri ženštine i devojčitka...*

leléje devójka múško deté (D) – prvog dana svadbe, u momačkoj kući ili u crkvi, pre venčanja mlada ljulja muško dete da bi imala zdravu i mušku decu ... *čeka gi pop i tuj se oni venčuju. Ona u crkvu leleje dete muško...*

LJ

ljúbí devójka rúke (DP, C, KD, D) – običaj da mlada, prilikom svakog rukovanja na svadbi, poljubi svima ruke ... *nasedaju uz ostal i tako i posle mladenevesta izađe i pozdravlja se sa svi, prvo sa svekra i posle ljubi ruke na kuma, starojka, sve ljubi ruku mladenevesta...*

ljúška devójka múško deté (DP) – v. **leléje devójka múško deté** ... *sede Dragoslav na ljuljašku, pred kuću, za drvo zakačena, nemanje, samo od konopac ljuljaška i ja ga poljuška...*

M

máz (KD, D) – mast ... *ture tu vrčvu maz na ruku, imate vi sigurno neku vrčvu, i ona podsigne toj, polagabčke sda se ne stroši i zamaže tam i tam vrata sbs maz*

miráz (C, DP, D) – imovina koju mlada unosi u brak ... *e, sbd kuj je po bogat, on njivu dade na čerku, to je miraz, a ja nesbm imala ni sestru ni brata i majka mi dala miraz...*

mláda (KD, DP) – devojka, mlada ... *da ide mlada pa sobuva svekra...*

mláda nevésta/mládenevesta (KD, C, DP) – v. **mlada** ... *devojački gosti i momački tamo se zberu, beli svet ljudi komu kakvo familija i dovedu devojku, kite gu, toj tako uvek bilo, naprave gu mladenevesta...*

mladénci (C, D, KD, DP) – devojka i momak ... *ima za mladenci posebna soba, i oni udoše...*

mladoženja (KD, DP, D, C) – momak, mladoženja ... *dok oni toj urabote, mladoženja ne smeje ni da nadzrne...*

mladoženjska pósla (KD) – običaji u čijoj realizaciji učestvuje momak ... *samo jabuka se digne i to, ko ovo pre su mladoženjska posla...*

mómak/momák/momь'k (KD, DP, C) – v. **mladoženja** ... *momak spremao li je, što li je pare za svadbu...*

mréža (KD, D) – veo, tanka, providna tkanina koju mlada na dan svadbe nosi preko glave ... *na glavu je imala bel prevez, vikaju ga i mreža...*

múško deté (D, DP, C) – rođenje muškog deteta je bila najveća radost za porodicu jer su se više cenila muška deca od ženske; zato je i postojao veliki broj običaja prilikom same svadbe kako bi porod bio muškog pola ... *lepa naša pokućnice da nam rodiš mušku decu*

múž (KD, C) – momak, muž ... *i tuj će ona s muža i svi zajedno žive...*

N

nadmúdri mómak/momák/momь'k čuvári (C) – momak nečim zaokupi pažnju **čuvara** i neprimetno se provuče pored njih kako bi došao do devojkinog prozora gde ga ona čeka ... *povedo dve devojčetika, mlada devojčetiija, ubave obe, da zamavuju čuvari i tako i ja nadmudri...*

nagúšnjak od sitь'cka manísta (KD) – nakit koji mlada nosi oko vrata, niška bisera ili perli ... *a oko gušu pa nosila sam nagušnjak od sitь'cka manista, slimaš li, pa mi ispadoše i snovađamo se da gi najdemo...*

napolión (C) – novac kojim momak pre svadbe kupuje devojku ... *a momak ruku u džep, u napolioni je plaćao...*

nevésta (KD, DP, D, C) – devojka, nevesta ... *treći dan, pre prezovci, nevesta se diza i posle svekrva...*

navodadžíja (D) – osoba koja pre zvaničnog dolaska **takmendžija** bude poslata od strane porodice potencijalnog mladoženje da ode devojkinu kući da se raspita da li bi se njena porodica složila sa mogućim brakom ... *njegovi roditelji najdu navodadžíju da pita devojku oće li da se odomi, ima tuj i tuj momak...*

névina devójka (DP, KD) – v. **čista devójka** ..*kad devojka prespije s momka, oni voj uznu onuj košuljku pa gu pokazuju i ako je košulja krvava, snimaš li, toj znači devojka nevína, toj rados...*

nósi devójka kítku na désnu stranú (KD) – neke devojke su, kao ukras, nosile cvet iznad uveta; dok nisu udate nose na levoj strani, a kad se udaju nose na desnoj ... *a kbd se devojka udade, ona taj dan turi na desnu stranu i vikaju: "Ene gu, na desnu stranu nosi, udala se"...*

nósi devójka kítku na lévu stranú (KD) – v. **nósi devójka kítku na désnu stranú** ... *pa kvo da nosi, kude da nosi, pre dok je devojka bila ona nosi kitku na levu stanu, a kbd se devojka udade...*

O

obídu svátovi tripút/tríput sóbru (DP) – kad momak sa svatovima prvog dana svadbe dovede devojku svojoj kući, po ulasku u kuću, da bi se rasterale zle sile, obídu tri puta trpezu ... *a u kuću ognjište, vatra, ima onaj tanjur, sobra gu mi zovemo... triput mora gu obídu, a nekad i da preripe...*

obúje devójkú déver (KD, DP) – običaj da dever, nakon oblačenja devojke u premenu, obuva devojku ... *da premene devojku i pozovu devera da gu obuje i on vrlji paru u cipelu desnu, mora tako i obuje gu on i...*

odómi se devójka (D) – uda se devojka, ode u novi dom ... *njegovi roditelji najdu navodadžiju da pita devojku oće le da se odomi, ima tuj i tuj momak...*

odvóje se u sóbu (KD) – običaj da se prilikom prosidbe (**takmanjenja**) momak i devojka ostave sami u sobi da se tobože dogovore, mada su o većini stvari koje se tiču mogućeg budućeg braka, bar što se devojke tiče, odlučivali njeni roditelji ... *momak i devojka se dogovaraju da oće, i odvojili se u drugu sobu, i dogovorili se, i oni se vrnu kod roditelji i kažu da oćeju...*

okréne vénci baba (DP) – običaj da u crkvi, pre venčanja, neka starija žena noseći nekoliko venaca obide unutrašnjost crkve; za njom idu mladenci ... *i unesu u crkvu tija venčići okolo tolko puta okrene i oni idu po nju, ona ide i oni po nju, i posle kad se završi toj ovamo se venčuju...*

P

pantalóne (C, D, KD, DP) – pantalone ... *a momak dole pantalone, zapasane s tkaničku...*

pantalóne klašnjé na brič (KD) – deo mladoženjine odeće, pantalone od posebnog materijala ... *a ovak dovde pantalone od klašnje na brič, brič ovak na ovamo...*

pátarica (KD, D) – poslednji dan svadbe ... *treći dan pozvamo gi na pataricu...*

pazáre se (C) – kaže se kad **prijatelj**i odrede koliki će biti miraz i kada se dogovore o ostalim bitnim stvarima za budući život mladenaca ... *dolaziše tri puta, ne mož se pazare. Svekar oće i njivu i sobu, a moji nece...*

pázi se na prózor (DP) – običaj da tokom prve bračne noći neko, najčešće mladoženjin zet, stoji pored prozora i prati šta se dešava u sobi u kojoj su mladenci ... *i posle gi uvedu u sobu i malko poigraju i devojku i momka isprate da spiju. Oni se još vesele, a zeta kuj je na brata zet, on špijun, on pazi na prozor kvo će rabote...*

pére nóge devójka na dévera (KD) – običaj da devojka posle svadbe pere svekrove, deverove i muževljeve noge ... *mlada kad dođe pere noge na devera, na svekra...*

pére nóge devójka na múža/svékra (KD, DP) – v. **pére nóge devójka na dévera** ... *pa prala sam noge, na svekra i muža. Sná na svekra pere noge, pa tako običaj, dabome, na svekra mora opere noge i gotovo i na muža, a posle na muža stalno pere koja oće, a na svekra pere jedno dve ili tri nedelje, on opušti noge pa čeka...*

pímne se rakíja (KD) – običaj da onaj koga pozivaju na svadbu otpije gutljaj rakije iz **kondira** ili flaše (koju onaj ko poziva nosi sa sobom), što simbolično označava da je prihvatio poziv ... *kad turi paru na kondir, pimne malko rakuju iz njega...*

pláca déver devójkú (DP) – običaj da dever prvog dana svadbe nakon što je obuo mladu, simbolično plaća **čubarima** devojke onoliki iznos koliki zatraže da bi mu dozvolili da izvede mladu ... *kad dolazi dever, on plaća, obuva na mladu cipele i plaća novac da bi je izveo...*

pláca mómak/momák/momǎk za devójkú (C, DP) – slično kao **pláca déver devójkú** ... *kolko traže, momak tolko plati i može da uzima devojku...*

plátí devójka na sviráči/sviračí (KD) – običaj da, ukoliko svirači po povratku sa izvora stignu momačkoj kući pre devojke, ona njima simbolično da

novac ... *doma si se vrća sa svirači i s̄bd sve trči, ako gi ne preteče, mora im plati...*

pobégne devójka (C, D) – ukoliko se devojka uda bez znanja roditelja koji nisu podržavali brak između nje i nekog momka, kaže se da je devojka pobjegla; moglo se desiti i da devojka pobjegne uz saglasnost svojih roditelja, i to ako su bili siromašni pa je ona bila bez miraza ... *na davaju gu, sine, oni sirotinja, nemaju njive, nemaju stoku, al ona vati pa pobjegne...*

podígne devójka tríput/tripút múško deté (DP) – običaj da devojka prvog dana svadbe podigne tri puta muško dete ne bi li rodila muško dete (informatori nisu bili složne oko toga da li se ovo izvodilo u kući devojke ili momka) ... *kad naiđe mlada, dadu joj dete muško u ruke da bi imala decu, samo ga uzme, podigne tri puta...*

pođáni (DP) – devojkina najbliža rodbina koja je drugog dana svadbe išla na veselje u kući momka; ponekad ta devojkina rodbina nije prisustvovala slavlju u kući momka tokom prvog dana svadbe ... *mladini dolaze drugi dan na svadbu, pođani. Devojka ako je bila nevina, oni se poljube s prijatelji, a ako ne, oni se ne ljube i ne daju na mlatu da ljubi svekra, svekrvu, gosti ako nije nevina...*

pogačá (KD, C) – u velikom broju svadbenih obreda pogača zauzima važno mesto; često se davala uz poklon ... *toj gi daruju i otidu dom. Jutredan ide zalva kude nju, nose pogaču...*

pogléda devójka mómká/momká kroz venčé/vénče (DP) – da bi se neka devojka dopala momku koji joj se sviđeo, običaj je da ga ona pogleda kroz venčić ... *da, ako ga devojka voli, da ga ovakoj pogleda sas toj nekakvo kao venče od nekakvu travu da ga pogleda i on će gu zavoli...*

pojedú mladénci jábuku (DP) – običaj da pre prve bračne noći mladenci pojedu jabuku kako bi im deca bila zdrava ... *pa ta jabuka što im se dade s onu tkanicu i oni pojedu u krevet kao da imaju decu i da su crvena, bela, što ti ja znam, zdrava, to, to je taj običaj, tako...*

pojedé mómak/momák/momъ'k pržena jájca (C) – običaj da prvog dana svadbe, dok su svatovi još u devojkinoj kući, devojkina majka da momku da pojede pržena jaja ... *majka na devojku mu dade pržena jaja da pojede...*

pokazúje se čaršáv/košúlja (DP, KD) – običaj da se svatovima pokaže čaršava ili devojkina košulja posle prve bračne noći ... *ona ako je nevina, oni čaršav pokazuju, oni jave na gosti što je nevina...*

pokúćnica (DP) – naziv za ženu koja se brine o porodici i porodičnim obavezama ... *i kad ona iskača iz kuću, oni svi sviraju u duduče, u gajde sviraju i pevaju: Lepa naša pokućnice, da nam rodiš mušku decu"...*

poláže se (KD, D) – običaj da više ljudi jede iz jedne posude, tanjira ... *u panice se sipuje pa posle i po petina kusaju iz jednu panicu, znaje baba, toj panica zemnjana, iz tej panice jedu, a u kotlovi vare jelo u kujnu, na verige sa naturaju. i onda se polaže, kusaju s ložice, pa ti, pa ja, pa neki drugi, s jednu ložicu polažu dva-tri trojica...*

ponjáva (Prisjan) – v. **cr'ga** ... *i nema jorgani i pokrivači, nego one čerge. Neki gi zovu i ponjave, nameštaj nema...*

póp (C, DP, KD) – pop ... *idu u crkvu kod popa da gi venča...*

popíju mladénci vinó (C) – običaj da prvog dana svadbe pre odvođenja devojke iz roditeljskog doma mladenci piju vino ... *kad krenu kod momka da im se po jedna čaša vino da popiju...*

postéljka od kućina (DP) – posteljina izatkana na razboju od kućine; na svadbi se često davala kao deo dara ... *ugovorili i ona dade neki dar. Nekome dade poseljku od kućina...*

pošténa devójka (C, DP, KD) – v. **čista devójka** ... *toj su po gledali nego ostalo, da devojka bude poštena, da neje imala čoveka...*

pozdrávi se devójka (C, D, DP, KD) – običaj da se mlada pozdravlja sa gostima koji dođu na prosidbu, **kitku**, ili svadbu ... *ulaze u sobu, svi, sedaju i devojka prolazi i rukuje se sa svi redom, dever gu vodi i pozdravlja se ona sa*

svatovi, počinje od kuma pa okolo i ljube gu i davaju voj paru. Pozdravi se s momka i tu sedne...

praća svekrva abér (D) – običaj da mladoženjina majka, nakon gledanja dara, pošalje devojkinoj majci poruku da joj se dar ne sviđa; slanje ovakve poruke se, mada retko, dešavalo čak i ukoliko je ona bila potpuno zadovoljna darom ... *svekrvi se ne sviđa dar što im je devojka spremila i praća aber na prijateljicu da se popravi...*

práeni oprǎnci (KD) – opranci, ručno pravljeni, najčešće od svinjske kože ... *momak nosi na noge praeni oprǎnci, što gi prae posebni majstori...*

preména (KD, D) – celokupna odeća koju mlada ima na sebi na svadbi ... *dok momak gada jabuku, svekrva sbs tri žene ide u posebnu sobicu da gu obuče u njenu premenu...*

preméne devójkju (KD, D) – običaj da nekoliko ženskih osoba, mladih i starih, prvog dana svadbe po dolasku mladoženje i svatova u kuću devojke oblače devojkju u odeću koju će ona nositi na svadbi ... *i nose u bačalǎk njojni svari. Uleznju u sobu, da premene devojkju...*

prenósi mómak/momák/momǎk devójkju preko prág (D) – običaj da prvog dana svadbe, prilikom prvog devojkinog ulaska u momačku kuću, momak prenese devojkju preko praga ... *momak gu prenosi preko prag u kuću, i tako svadba...*

prerípi se unákrš sóbra (DP) – običaj da nakon obilaženja trpeze, prvog dana svadbe, svatovi je, ukoliko je moguće, preskoče ... *kad je svadba, preripe unakrs da ne vata mađije...*

prestízaju/prefícaju se devójkja i sviráči/svirači (KD, D) – običaj da se trećeg dana svadbe, pri povratku sa izvora, mlada i svirači utrkuju do kuće ... *na kladanac ide i svirači gu vode i posle se prestizaju i ako preteče ono svirači, oni mu mora plate, ako ga preteču, ono njim mora plati...*

prevéz (KD, D) – veo, tanka, providna tkanina koju mlada na dan svadbe nosi preko glave ... *na glavu je imala bel prevéz, vikaju ga i mreža...*

prezóvci (KD, D) – v. **pođáni** ... *pa li svadba kad bila danǎs ovde, e sǎg će idemo ko prezovci kod devojkju kuću, jutredan...*

preženjúje devójkja (KD, D) – kaže se u slučaju kada se devojka uda ili momak oženi pre svoje braće, odnosno sestara koji su stariji ... *Radomira preženjujem, on siroma po star, a ja se napred ženim mnogo sam bila zakasala, preženjujem ga i takoj, sine...*

príjatelj (KD, D, DP, C) – naziv koji se koristi za očeve momka i devojke koji će stupiti u brak i kojim se oni međusobno oslovljavaju ... *i kad proševinu završe, onda piju rakiju, prijateljju se, prijatelji se prijatelje...*

prijateljje se (C, D) – kaže se kad roditelji momka i devojke zvanično prihvate da im se deca venčaju ... *i kad proševinu završe, onda piju rakiju, prijateljju se, prijatelji se prijatelje...*

prijateljčica (D) – slično kao i **prijatelj**, odnosi se na majke momka i devojke... *prijateljčice se poljube i čestitaju...*

prijateljština (D) – običaj da se roditelji momka i devojke **prijatelje** ... *idu sa gajdaša, devojka gi dočeka s ručǎk. Vršǎ se običaj, prijateljština...*

prosidba/proševina (DP, C, D, KD) – deo svadbenog obreda kad momak sa svojom porodicom ide dvojčinoj kući da od njenih roditelja traži njenu ruku ... *selska svadba počinje najprvo od proševinu, to je prosidba, uveče idu momak i otac i tri čoveka da ne idu na par, znači idu pet ili sedam na dogovor da devojkju zaprose...*

prosiljka (DP) – devojka koja će se udati; ovaj naziv se upotrebljava nakon prosidbe, a može se upotrebljavati i tokom svadbe ... *prosiljke, ti čista li si, nemoj našu kuću zaraziš, ovce će polipču, toj mlogo greota kad udeš nečista...*

pr'sluk (KD, DP) – deo mladine ili mladoženjine odeće ... *nosi si prsluk, ispod košulja...*

pr'sluk klašnjén (D) – deo mladoženjine odeće ... *još nosi i prsluk klašnjén i prtenu košulju od kučista, zapekljanu oko gušu s dugmići...*

pr'sten (KD, C) – prsten se, slično kao i novac, davao devojci kao znak da je verena ... *i prsten je imalo, pa ga devojka na prs...*

pr'tene gáće (od grsnice) (DP, KD) – deo odeće, ali često i deo dara ... *ona dava dar, svakome po nešto, a mladoženji prtene gaće od grsnice...*

pr'tena košúlja (od kučista, zapekljana oko gušu) (KD) – deo mladoženjine odeće ... *još nosi i prsluk klašnjén i prtenu košulju od kučista, zapekljanu oko gušu s dugmići...*

puća se iz púšku (D) – običaj da se u momačkoj kući nakon prošenja devojke puca iz puške kao znak da je prosidba bila uspešna ... *i tód dóde kod momka kući i puca se puška, dinamit, koji kakvo ima, puca se, to je znak da je zaprosio devojku i kod devojku se puca kad se dogovore...*

R

rabadžije (C) – ljudi koji se bave prevozom raznih predmeta, u ovom slučaju prevozili su devojkine stvari i dar koji ona nosi iz roditeljskog doma ... *unajmili rabadžije, i utovari se dar na kola rabadžiska, pa se tera...*

Ráde (DP) – naziv za muško dete koje po običaju uzjaše konja ispred devojkine kuće, prvog dana svadbe ... *ajde, Rade, al ne se zvaó Rade, da se ukačiš na konja, da mi se deca muška rađaju i posle mu naprave napred ovako i ovdé kitku ture i mora zdravac iz crkvu beše da blagosilja da rađa mušku decu...*

Rádovan (DP) – v. **Ráde** ... *Radovane, mali Radovane, rados u kuću donosiš i mušku decu da se rađaju. Radovan je isto što i Rade, da mi rodi mušku decu, da mi pruži kuću da imam volovi...*

S

sádenica (KD) – deo mladoženjine odeće, kapa, najčešće crne boje, od kože ... *a momak na glavu kapa sadenica od kožu a krzno spolja...*

séje devójka pčenicu/žito (DP, KD) – običaj da devojka pre bacanja sita seje žito u njemu ... *ima i sito, unutra ima pčenicu, žito i ona seje, uzima koji kvo dovane...*

siníja (C) – predmet po obliku nalik tepsiji, od različitog materijala, na koji se pre darivanja stavljao dar i pokazivao svatovima ... *i visoko dignu siniju, a ono navezen dar samo visi, da se povale...*

sító (KD, DP, C, D) – sito ... *čeka i svekrva pred vrata pa vu daje sito...*

skutáča (KD, D) – deo mladine odeće, kecelja ... *preko vutaru stavi skutaču...*

snáa (KD), **snájka** (DP) – snaha ... *svekrva prigotvi čup sbs maz, turi ga na snau ovdeka na ramo... onda svekrva daje med na novu snajku...*

sóbra (DP, KD) – sto, često malo niži, na koji se postavljala svečana trpeza ... *a u kuću ognjište, vatra, ima onaj tanjur, sobra gu mi zovemo, od drvo napraveno, ovako okruglo...*

sobúva devójka starójka/svékra (KD) – običaj da uveče, prvog dana svadbe, mlada izuva obuću sa svekrovih i starojkovih nogu ... *kod Maricu, ovde navam iz Miljkovci, dva-tri čoveka ima i takoj posle rasturimo, kako bi, bi, ispratimo kuma i starojka svi večerom kad bude da ide mlada pa sobuva svekra i starojka u drugu sobu...*

starojko (C, DP, KD) – starojko ... *pa sobuva svekra i starojka u drugu sobu...*

stómna (KD) – posuda za vodu od pečene gline ... *treći dan, pre prezovci, nevesta se diza, svekrva voj pripremi dve stomne u koje će donese vodu...*

súknja (KD, DP, C) – suknja ... *š kako, suknju, do ispod kolena, čarape...*

svádba (KD, DP, D, C) – svadba ... *i posle naprave tuj svadbu kod momka, tija nose pračetina, sekljaju jaganjci, bez toj ič ne može, tam se peče, vari, sine, tam se gosti, izede se, čuda se prave. E, jutredan će se ide kude tija roditelji, kod*

devojkini, isto takoj svadba ide dalje. Zberu se i po jedan armunikaš, svirač li je, kakov li je, on sviri. Tamo postave i svadba, luduju i do tri sati noću...

svátovi (KD, C, DP, D) – svatovi ... a posle kad su došli svatovi, odavde ljudi ima i njegovi drugari i stariji ljudi i dole napravimo ručak i ručaše i...

svećá (DP, KD) – u crkvi, prilikom venčanja, najčešće kum i starojko nose sveće ... pop ide, mi po njega, kum, starojko, oni sveće nose i tako je to bilo...

svékr (KD, DP, D) – svekar ... moj svekar tad pogodi svirači...

svekr'va (KD, D, DP, C) – svekrva ... svekrva nosi u bačalbk njojni stvari...

svirač (KD, C, DP) – svirač ... takoj, sine, posle deda čbk iz kod Crnu Travu tam pogodi svirači, Ruplje se zove toj mesto, najglavni svirači on dovede, ovde do vrata čim i tuj sviriše tri dana...

Š

šamíja (C) – v. **kr'pa** ... zakači s obe strane s ukosnice šamiju...

šešír (KD) – deo mladine odeće; na nekim svadbama, mlada je na glavi nosila šešir ukrašen vencima cveća ... isto od tija šešir se turi venč, pa se vrže podzǎdi, sine, i kitka se turi na stranu, na obe strane i jedna ovde podzǎdi...

šévovi (C) – v. **bakšiš** ... posle večeru iznose oni ševovi, doneo koji koliko ima...

špijún (DP) – onaj (najčešće mladoženjin zet) koji tokom prve bračne noći stoji pored prozora i prati šta se dešava u sobi u kojoj su mladenci ... i posle gi uvedu u sobu i malo poigraju i devojku i momka isprate da spiju. Oni se još vesele, a zeta kuj je na brata zet, on špijun, on pazi na prozor kvo će rabote...

T

tákme/takmáné devóju (KD) – v. **prosídba/prošévina** ... nađu takmendžije da takmane devojku...

takmendžije (KD, D) – ljudi koji idu da **prose/takme/takmane** devojku ... momak, sviđa mu se devojka i skupio takmendžije i otišli kod devojku da gu prose, ona se urekla, oće da ide za njega i oni gu isprosili i otišli si...

tanjúr (DP) – trpeza ... a u kuću ognjište, vatra, ima onaj tanjur, sobra gu mi zovemo, od drvo napraveno, ovako okruglo...

tašta (C, KD) – tašta ... majka njena, tašta mu se pada, Dragosava, dade mu da se obuče...

testíja (KD) – posuda za vodu od pečene gline, sfernog oblika sa izduženim cevastim suženjem pri vrhu gde se sipa tečnost i drškom sa strane koja je šuplja i na kojoj se nalazi otvor gde se može piti usuta tečnost ... mlada tuj noć kad prenoći, ide za vodu, i svirači gu piate, ide sa stomne, a i testija gi vikaju, od zemnjano i sǎg u kladanac ide i svirači gu vode...

tkanica (KD, C, DP) – naziv za širi, često šareni pojas, izatkan na razboju; deo odeće, mladine i mladoženjine, često se davao i kao dar ... i tkanicu pripaše...

trúba (Prisjan) – vrsta muzičkog instrumenta ... pevaju uz ostal, muzika svira, onej trube, a od instrumenti i tupan, tako se zvalo...

tulbén (KD) – v. **kr'pa** ... na glavu nosi bel tulben, isto što i marama, samo što mlada nosi tulben...

tupán (C, DP) – vrsta udaračkog muzičkog instrumenta, koji se sastoji iz poluloptastog kotla od lima ili drveta čija je slobodna površina prekrivena razape-
tom i zategnutom magarećom, jagnjećom, kozjom ili telećom kožom u koju se udara i tako se dobija zvuk ... pevaju uz ostal, muzika svira, onej trube, a od instrumenti i tupan, tako se zvalo...

túri/vr'lji déver parú u cipélu (DP, KD) – običaj da dever, nakon oblačenja devojke u premenu, pre obuvanja devojke stavi nešto novca u devojkinu cipelu

... da premene devojku i pozovu devera da gu obuje i on vrlji paru u cipelu desnu, mora takoi obuje gu on i...

túri se pará na kondír (KD) – običaj da, kad se pozivaju gosti za svadbu, onaj ko je pozvan stavi nešto novca na kondir ... *kad se ide, prvo kod kuma, ono i on turi paru, zašije gu...*

U

udadé se devójka (KD, D, DP, C) – udaje se devojka ... *da se udadem za njega, zaprosio me...*

údaja (C) – udaja ... *imala sam devetnaes godine, taman stasala za udaju...*

ukáče deté na kónja/konjá (DP) – običaj prvog dana svadbe da po dolasku svatova i momka kod devojke muško dete uzjaše konja ... *i dete ukače i prvo u kuću kod devojku...*

ukáče se mladénci na kónja/konjá (DP) – običaj da prvog dana svadbe ispred devočine kuće mladenici uzjašu konja ... *mladoženja uzne dete i ukači se na konja i devojka se ukači, i drži on dete i ona dovane da ga drži...*

ukradé mómak/momák/momǎk devójku (C, KD, D) – ako se roditelji nisu slagali sa brakom, onda bi momak odveo devojku iz njene kuće bez roditeljske saglasnosti; takođe, momak je krao devojku i u slučaju da je devojkina porodica siromašna, bez sredstava za svadbu ... *ako gu roditelji ne davu, nećeju momka, onda momǎk ukradne devojku...*

ulégne prvi u kúću (C) – uđe u kuću i svekrva gi turi, *dovede gi na prag, pa koji prvi ulegne u kuću, taj će komanduje*

urékla se devójka (KD, D) – kaže se kad je devojka nekom momku obećala da će se udati za njega ... *i pop pituje neje li se urekla na neko drugo mesto...*

V

véliki gósti (C, KD) – drugi dan svadbe ... *posle i nas zvaše za veliki gosti, ujutru, na drugi dan...*

vénac/venǎc (KD, C, DP, D) – venac ... *od kitke pa se ovak upletu pa s konče umota i venac se isplete...*

venčávaju se/venčúju se (DP, KD, D) – venčaju se ... *i posle si idemo u crkvu da se venčujemo i pop pituje...*

venčánje (DP, C, KD) – venčanje ... *idu da se venčaju u crkvu, na venčanje ne mora ide svaki...*

véo (P) – v. **mreža** ... *ona nosi veo dugačak pa se vuče po nju...*

vézene čarápe (DP, C) – izvezene čarape ... *na noge opanci i vezene čarape...*

verídba (DP) – veridba ... *na veridbu ide Milojko i povede još neki njegovi drugari...*

vermané (DP) – prsluk koji mladoženja nosi na svadbi ... *i košulja vezana, a preko vermane...*

vistán (KD) – haljina ... *nosila je, koja je imala i vistan, bel, al ako nema ne mora...*

vrǎva máz (KD, D) – v. **ćúp (sǎs máz)** ... *i mladenevestu odvedu tam pred kuću. Kad gu dovedu, ture vu vrǎvu maz na ruku, imate vi sigurno neku vrǎvu, i ona podigne toj, polagǎčke da se ne stroši i zamaže tam i tam vrata sǎs maz...*

vrísne devójka (DP) – tokom prve bračne noći, znak da svatovi mogu da pogledaju devojkinu košulju da vide da li je bila nevina ... *špijun da sluša i kad vrisne devojka, oni uznu onu košulju pa pred svatovi...*

vrǎlja vénci / vencí bába (DP) – običaj da u crkvi, pre venčanja, neka starija žena baci vence oko mladenaca i baba tamo baje, *zbira travke, vrlja venci i plete da i ne prave mađije, da ne prave drangulije...*

vrǎnu glávu od ovná (KD) – kad **prezovci/pođani** odu (drugog/trećeg dana svadbe) momkovoju kući, sa sobom nose ovna na ražnju; običaj je da se sve osim glave pojede, a da glavu **prezovci/pođani** vrata sa sobom ... *pa ljudi takoj uznu*

i zakolju ovna, pa ga ture na ražanj, pa ga odnesu na prijatelja, a glavu od ovna odseču pa gu i vrnu u bisadzi, od kozinu se naprave bisadzi, i vrnu glavu od ovna, nesu tolko ješni i skrčavi, nego takoj...

vúnene čaráp(k)e (KD, DP) – vunene čarape ... *na noge čarape vunene, vezane sa štrufle kod kolena...*

vutára (KD, DP, D) – deo mladine odeće, nešto deblja suknja istkana na razboju, najčešće sa šarama pri dnu ... *dole opaše vutaru...*

Z

zakuné se devójká da je čístá (DP) – običaj da se devojka na svadbi, a u nekim slučajevima i tokom prosidbe, zakune da je nevinna ... *e devojka doma kad dođe mora da se prekrsti i da se zakune da je čista, da neje imala muškarca, da kaže: "Ja sam čista, ja sam čista, ja idem čista" i to treba da kaže triput...*

zálva (KD, C, DP) – zaova ... *idu i zalva, otočke se seti, kitku nose...*

zamáže devójká vráta sas máz (KD, D) – običaj da prvog dana svadbe devojka maže mašću vrata mladoženine kuće ... *i mladenevestu odvedu tam pred kuću. Kad gu dovedu, ture vu vrčvu maz na ruku, imate vi sigurno neku vrčvu, i ona podigne toj, polagbčke da se ne stroši i zamaže tam i tam vrata sbs maz...*

zapróše devójkú (KD, D, DP, C) – zaprose devojku ... *i uveče idu momak i otac i nekoliko čoveka, idu pet ili sedam da nesu na par, idu na dogovor, da zaprose devojku...*

zapróšévina (KD) – prosidba ... *pa li, reko otoč, s kvo će gu, i svekrva i svekr idu i zalva, otočke se seti, kitku nose i krpú i toj vu zapróšévina...*

zarázi devójká kúću (DP) – verovanje da će u kući gde se devojka udala, nastupiti pomor stoke i opšte nazadovanje ako devojka nije bila nevinna ... *prosiljke, ti čista li si nemoj našu kuću zaraziš, ovce će polipču, toj mlogo greota kad udeš nečista...*

zatvóre se mladénci u pódrum (DP) – običaj da prvu bračnu noć mladenci provedu u nekom podrumu ... *i svaki si ide na svoj dom, na svoju kuću na spavanje, a mi u podrum, da se mi sastavimo, i tako, ne umejem ni ja da ti kažem...*

zbíra trávke (DP) – običaj da u crkvi, pre venčanja, neka starija žena maše po podu raznim travama ... *i baba tamo baje, zbira travke, vrlja venci i plete da i ne prave mađije, da ne prave drangulije...*

zěmjána paníca (KD, D) – posuda, zdela iz koje svatovi jedu ... *u panice se sipuje pa posle i po petina kusaju iz jednu panicu, znaje baba, toj panica zemnjana, iz tej panice jedu...*

zét (Prisjan, C) – zet ... *i ona ako je nevinna ide zet da vidi da je ona nevinna. Zet, to je od sestre mladoženjine muž...*

zúrle (C) – muzički instrument ... *sviraše u zurle, veselje...*

Ž

žéni se mómak/momák/momǎk (KD, DP, D, C) – ženi se momak ... *on otiđe doma i kaže na oca: ja sam videl devojku koja mi se sviđa i očú da se ženim, a vi da idete da pitate..."*

žéni se devójká (KD, D) – udaje se devojka ... *veruj, kad sam se ja ženila, jenput je nemanje bilo...*

ženídba (C, KD) – ženidba ... *prošlo vreme, mora, rešava se za ženidbu...*

žipón (KD) – žipon, deo mladine odeće koji se nosi ispod haljine i daje prividnu čvrstinu ... *ispod haljinu si je imala žipon, uštirkan sa šećer ili brašno da stoji aljina...*

